СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 209. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 8 вересня 1932. VOL. XL. No. 209. Jersey City, N. J., Thursday, September 8, 1932. THREE CENTS.

НАМАГАЮТЬСЯ ЗНИЗИТИ МАЙНЕРАМ ТВЕРДОГО ВУГЛЯ ПЛАТНЮ НА 25%

НЮ ЙОРК. — В „Антрасит Інститут" зійшлися на наради представники „Юнайтед Майн Воркерс" і власників копалень твердого вугля, щоб обговорити справу майнерських заробітних платень. Наради ті відносяться до майнерів, котрі працюють в північно-західніх повітах пенсильванійського стейту.

Власники копалень домагаються знижки платень, і то від 20 до 25%. Кажуть, що такі тепер відносини, що змушують їх до виставлення такого домагання. Знижка відносилась би до яких 150,000 майнерів. Річна заробітна платня, яку виплачувано майнерам, виносила коло $150,000,000. Тепер хочуть обкроїти цей видаток на суму від $30,000,000 до $42,000,000.

НОВИЙ МЕЙОР ЗАЧИНАЄ УРЯДУВАТИ З РАДИКАЛЬНИМИ ЗМІНАМИ.

НЮ ЙОРК. — Мейор Джозеф Мек Кі, що перебрав урядування від Вокера, взявся заводити в першу чергу ощадність. Свою платню знизив з $40,000 на $25,000. І заповів, що ніякий шеф департаменту, якого він призначує, не буде побирати річно більше як $12,000.

Новий мейор зарядив теж доходження, хто ще користає з $3,000,000, які видає місто кождого місяця на допомогу безробітним.

Він теж спротивився, щоб одна компанія мала монополь на виготовлювання друків, потрібних для міської управи. І тому відобрав друк бальотів від „М. Б. Бравн Прінтінг енд Байндінг Компані", а дав його „Борленд Прінтінг Компані", яка згодилася друкувати бальоти за $50,000 менше ніж перша компанія. Проти цього був спротив з боку деяких членів „Борд оф Естімейт". Але мейор заповів, що це не є добре, коли одна компанія має монополь на якусь роботу. Треба роботи призначувати тому, хто дає найліпші умови. А найбільшою сензацією є те, що Мек Кі згодився приняти в суботу комуністичну депутацію з 100 осіб і обговорювати з ними способи заради безробіттю.

ЗАГАДОЧНЕ САМОВБИВСТВО.

ГАЛИВУД. — Фільмовий світ занятий тепер сензаційним самогубством Берна, члена екзекутиви фільмового підприємства „Метро-Голдвин-Меєр Філм Корпорейшен". Берн був впливовим чоловіком у фільмовім світі. Мав маєток і чудову жінку, фільмову артистку Джін Гарлов, з якою одружився тому два місяці.

Берн залишив картку, на якій виписав прощальні слова до жінки, згадуючи за якусь драматичну, але загадочну сцену, яка зайшла між ними. Кажуть, що була ще якась картка, котра десь пропала.

Тепер розпитують Джін Гарлов, але вона попадає в гістерію й нічого не пояснює. Кажє, що між нею і її чоловіком не зайшло нічого такого, що могло його спонукати до самогубства.

ДОБРЕ СПЕКУЛЮЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Шери на нюйорській біржі піднеслися в серпні у вартости на $7,287,742,341. Люди зачинають спекулювати як за найліпших часів.

ЗАГАЛЬНЕ ДОБРО ПОНАД ПАРТІЮ Й ОСОБУ.

НЮ ЙОРК. — „Ди Ню Йорк Штатс Цайтунг" взиває Тамані Гол, щоби вона залишила інтриґи і вияснила своє відношення до говернора Рузвелта та не попирала Вокера як поновного кандидата на мейора. Бо через такі інтриґи, кажеться в редакційній статті тої ґазети, готові демократи втратити добру нагоду вибрати президента держави, мейора Ню Йорку і нюйорського сенатора. Тому годі ставити інтерес одної особи, себто Вокера, вище загального інтересу й інтересу партії.

ВОКЕР БУДЕ КАНДИДУВАТИ, А ТОМАС КАЖЕ, ЩО НІ.

НЮ ЙОРК. — Джеймс Вокер вернувся з відпочинку і заявив часописним репортерам, що буде в осени кандидувати на уряд мейора Ню Йорку.

Нормен Томас, соціялістичний кандидат на президента, заповів, що Вокер не буде кандидувати, бо Тамані Гол не видержить при нім до кінця.

НЕ ДАЮТЬ ГРОШЕЙ НА ВИБОРИ.

ВАШИНГТОН. — Хоч як обмежено видатки на републиканську виборчу кампанію, то й того нема чим покрити, бо жертви йдуть дуже пиняво. Ніхто не жертвує з тих, що то сипали тому 4 роки великими сумами.

ЯК ЗАХОВАТИ МОЛОДІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — На нарадах „Амерікен Конґрес оф Фізікал Терапі" подав д-р Гомфріс 4 поради для вдержання молодости. Радить вживати сонішних промінів, природних або штучних, купатись, гімнастикуватись і вживати масажів та електрики.

ПОЛІТИКУЮЧІ МІСІОНАРІ.

ТОРОНТО. — Японець д-р Іназо Нітобе каже, що міжнародні непорозуміння на Далекім Сході спричинюють американські місіонарі, котрі, замісць проповідувати біблію, мішаються до політики.

ДАЛЬШІ ЗБОРИ СОЮЗОВЦІВ

ВАЖНЕ ДЛЯ СОЮЗОВЦІВ З РОСФОРД, ОГАЙО, І ОКОЛИЦІ; ГАММОНД, ІНД., І ОКОЛИЦІ; САВТ ШИКАГО І ОКОЛИЦІ; ДІТРОЙТ, МІШ., І ГАМТРАМК, МІШ.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ У ВИЩЕ НАЗВАНИХ МІСЦЕВОСТЯХ проектується в слідуючім порядку:

ШИКАГО, ІЛЛ., в пятницю, дня 9. вересня, в год. 7.30 ввечір, в укр. гр. кат. парохіяльній галі на Райс і Оклей ул.

ДІТРОЙТ, МІШ., в суботу, дня 10. вересня, в год. 7.30 ввечір, в українській галі на CICOTTE ST.

ГЕМТРАМК, МІШ., в неділю, дня 11. вересня, в галі Української Хати, 2240 GRAYLING ST.

Відділи У. Н. Союза з тих громад, в котрих час і місце тут не прогошуеться, зволять ласкаво знайти відповідне місце і подати до проголошення хочби телеграфічно. Гемтрамк зволить рішитися ще й щодо часу: пополудни чи ввечір.

Головна Канцелярія У. Н. Союза.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО У ФИЛАДЕЛФІЇ, ПА.

В суботу, 10-го вересня, Український хор ім. О. Кошиця відспіває з стації WFI слідуючі пісні: „Ой, зза гори чорна хмара", М. Леонтовича; „Ой, встану я в понеділок", М. Леонтовича; „Човник хитається", Я. Ярославенка; „Ізза гори сніг біленький", „І шумить і гуде", „Коломийка" Колесси. Програма треває від 3.30 до 3.45 пополудні. Дірігент Г. Павловський.

ВОВКИ БІЛЯ ЧОРНОГОРИ.

Прогульковці з околиць Чорногори повідомляють, що коло Піп-Івана появляються нічю тічні вовків, нападаючи на худобу. Гуцули відганяють хижаків вогнищами або вітровими тарахкалами.

ТРЕБА $150,000,000 НА ДОПОМОГУ ОДНОМУ СТЕЙТОВИ.

Тимчасовий допомоговий комітет у Ню Йорку подає, що з днем 15 листопада треба буде мати $150,000,000 на допомогу безробітним нюйорського стейтову.

СТРІЛЕЦЬКІ МАНЕВРИ.

З приводу роковин вимаршу першої леґіонової кадрівки з Кракова перед 18 роками під командою Пілсудського, польська стрілецька організація влаштувала в цілій Польщі манiфестаційні свята. Організація львівської округи уладила між иншим нічні маневри на північ від Львова. Маневрували дві групи, північна і південна, зложені на зразок справжнього війська з ріжних родів зброї. В ночі на неділю обі групи рушили проти себе: північна з Жовкви, південна зі Львова і стрінулися на узгірях біля Гряди, Грибович і Дорошева, де серед дощу розгралася головна кампанія. Маневри скінчилися в неділю перед полуднем дефілядою у Львові.

НА ЩО ПАНИ ДОВГИ РОБИЛИ.

Браття Фльондори, власники дібр у Сторожинечині (Буковина) зажадали конверзії довгів на 39 міліонів левів, довгів, що не мають нічого спільного з сільським господарством. У спису довгів находиться такі позиції: 1. Кравецьке заведення Мізелес 100,-000 левів. 2. Кабарет „Ольга Бар" 30,000 левів. 3. Радіоторговля Мешель 4,000 левів. 4. Фонограф Клайнбергер 2,-000 левів і т. д. і т. д.

Отже треба відповідати дідичів, котрі бавилися в люксусі.

ВТОПИВСЯ В РІЦІ.

32-літній Гриць Безпалко, фармер, купався в ріці Саскачеван біля Скаро, Алта. Мабуть підчас купання зловив його корч і вода понесла його з собою. Він втопився. — Безпалко був нежонатий. Десь у Саскачевані перебуває його брат.

З ДОБРУДЖІ.

Між болгарським автохтонним населенням і румунськими кольоністами у Добруджі прийшло до бійки, підчас котрої вбито одного кольоніста, а кількох ранено. Розуміється, що виновниками бійки є кождого разу Болгари.

17-ЛІТНІЙ ДУШОГУБ.

В Людингтон, Мішіґен, суд засудив на досмертну тюрму 17-літнього хлопця, Френсиса Неше, який задушив 17-літню фармерську дівчину. Дівчина не хотіла позволити йому поцілувати себе і вдарила його в лице. Зібрана на розправі численна публика приняла засуд хлопця оплесками. Після розправи поліція мусіла поробити надзвичайні зарядження, тому, що товпа загрожувала злінчуванням засудженого.

НОВЕ ПЕРЕДЧАСНЕ СПЕНСІОНУВАННЯ В ТЕРНОПОЛІ.

В останніх роках перейшло передчасно на пенсію чимало українських державних урядовців, головно учителів середніх шкіл. Очевидно, спенсіоновано їх передчасно і проти їх волі, як це було з кільканадцятьма вчителями розвязаної у вересні 1930 р. української державної ґімназії в Тернополі. Рівночасно перенесли в корінну Польщу цілий ряд українських державних урядовців і недалека мабуть хвиля, коли в Тернополі і в тернопільському повіті — поза священиками, занятитими в парохіяльній службі і горсткою інтеліґентів незалежних звань — не буде Українців-інтеліґентів, державних службовиків. З днем 1 серпня ц. р. перенесли на емеритуру професора Дмитра Цибушника, що три останні роки учив у третій державній польській ґімназії в Тернополі. Має він усього 21 літ служби і сорок кілька літ життя, а лікарська комісія в осени минулого року визнала його за вповні здорового. Проф. Цибушника спенсіонували без його згоди і проти його волі. Рівночасно в часі цьогорічних шкільних ферій спенсіонували передчасно, або перенесли на захід кількох українських народніх учителів тернопільського повіту. Місця після них займуть очевидно Поляки й Польки.

ВАГНЕР ПРО ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ.

Сенатор Вагнер з Ню Йорку заповідає, що наближаюча зима буде надзвичайно важка, бо міліони людей будуть без роботи й опиратимуться тільки на тім, що дістануть шляхом допомогової акції. І хоч є надії на краще, то може прийти до катастрофи, коли влада не поспішить з допомоговою акцією, взявши під увагу його проект: пустити в рух $2,000,000,000, призначених на ту ціль.

СОВІТСЬКІ ПІСЛАНЦІ НА ДНІСТРІ.

З Тягині (Бесарабія) доносить, що на Дністрі прийшло до стріляниня між двома совітськими післанцями й румунськими пограничниками. Два совітські післанці приближалися човном до румунського берега, а коли румунські пограничники їх завізвали піддатися, то Москалі почали стріляти. Румуни відповіли стрілом і вбили одного Москаля, а другий утік. При вбитім знайшли письма, два револьвери і чотири ручні ґранати.

ПОЛЬСЬКА НУЖДА В ЦИФРАХ.

Польська преса займається тепер статистикою д-ра Дедерка в справі суспільного доходу в ріжних державах. В цій статистиці Польща займає третє місце від кінця. За нею йде ще тільки Бразилія та Індія. На основі тієї статистики поодинокий мешканець Польщі заробляє пересічно 614 зол. річно, з чого на публичні тягарі забирають 24.5%. Як нужденно це виглядає, в порівнанні зі Злученими Державами, де річний дохід поодинокого мешканця сягає суми 6,610 зол.! Навіть Румунія і Литва находяться в цій статистиці перед Польщею. Відповідно до доходів укладаються видатки. В 1928 р. мешканець Польщі споживав річно 18.9 кг. мяса, вате Німці в тому самому часі споживали 52.8 кг., Англійці 70 кг., а Данці 72.2 кг. річно на кожного мешканця.

ЗЯТЬ УБИВ ТЕЩУ.

В селі Варваринці, пов. Теребовля, убив Станислав Ґерчак свою тещу, Катерину Ящишин, ударивши її дручком в голову й одним сильним ударом розбив їй череп. Сталося це в часі суперечки в хаті тещі в присутности чотиро-літньої дочки убивника. Убивши тещу, Станислав Ґерчак положив дручок на трупа, а сам взяв дочку за руку і спокійно відійшов до сусідки, де його незабаром арештувала поліція. Причиною суперечки, а посередньою причиною убивства був спір за спадщину по жінці убивника, що померла на весні цього року.

МАСАКРА В РАДЯНСЬКОМУ СЕЛІ.

Радянське село Муравщина, положене недалеко Столпців, було недавно тереном кривавої розправи між відділом чекістів і селянами. Причиною були реквізиції збіжа радянською владою. Селяни станули в обороні свого жнива і побили членів реквізиційної комісії. Наслідком того до села прийшов карний відділ чекістів, що вчинив криваву масакру між населенням. Кілька людей вмерло від побоїв; більшість мужчин арештували і вислали кудись світами.

МОСКВА ПРИЗНАЄ НЕДОСТАЧУ ПОЖИВИ

СКЛАДАЄ ВИНУ НА ЗЛИЙ ЗАРЯД.

МОСКВА. — Д. Левітін, член колеґії комісаріяту достави поживи, признав у своїм звіті, що стан продукції поживи за останнього пів року не відповідає потрібним вимогам.

Хоч уряд, каже Левітін, постарався про кращу машинерію для продукції поживи, продукція поживи, замісць зрости, як сподівався уряд, на 36% понад попередній рік, зросла тільки на півсема%. Такий зріст, каже Левітін, не має значіння.

Розглядаючи причини цеї недостачі такого важного відділу, Левітін приходить до переконання, що завинив тут передовсім злий заряд діла. Сирівці доставляють неточно й проти застережень замовлення. Підприємства допускають недбальством до нищення сирівців.

Які причини цих недостач у заряді, Левітін не говорить.

НАЗРІВАЄ НОВЕ НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ Й ФРАНЦІЄЮ?

БЕРЛІН. — Німецький уряд подав до публичного відома свою ноту до аліянтів, у якій Німеччина домагається дозволити їй узброювати більшу армію. Уряд каже, що він держав ноту в тайні і сподівався, що й Франція те саме зробить. Але Франція подала зміст ноти до публичного відома, а це дало притоку до ріжних балачок, сплетень і перекручування фактів. Щоби з цим покінчити, німецький уряд рішив подати до відома повний текст ноти.

Француський уряд виготовляє відповідь на цю ноту. Ґазети сподіваються, що відповідь буде готова й доручена Німеччині при кінці цього тижня. Сподіваються вони, що Франція відкине домагання Німеччини на тій основі, що мовляв, розаброєння Німеччини не стоїть у звязку з розаброєнням інших держав, як це твердить німецький уряд у своїй ноті.

ЦІКАВА ПРИГОДА ПРОВІДНИКА „ШТАЛЬГЕЛЬМУ".

БЕРЛІН. — Остання демонстрація німецької монархістичної організації ветеранів великої війни, так званого „Штальгельму", знайшла сензаційний відгук. Один орган „нацис", проти котрого звернена була демонстрація в Берліні, напав на полковника Теодора Дістерберга, одного з провідників „Штальгельму", що він є жидівського роду. Ґазета подала, що батько полковника звався Абрагам Зеліг, а батько матери — Вольф Каспарі та був головою жидівського кагалу в Падерборні.

Два дні після цеї заяви ґазети, полковник Дістерберг заявив президії „Штальгельму", що він дійсно жидівського походження, та зрікся свого становища в організації. Він заявив, що йому його походження не було відоме до вістки в ґазеті „націонал соціялістів".

„ВИМІНА МОЗКІВ" У ПОЛЬСЬКІМ УРЯДІ.

ВАРШАВА. — З польського кабінету міністрів виступив Ян Пілсудський, брат маршалка, міністер фінансів. На його місце прийшов професор Завадський, котрий є відомий зі своїх консервативних поглядів. Ян Пілсудський має стати міністром судівництва.

Що переміна в кабінеті має матеріяльну основу, видно з того, що уступити має теж міністер торговлі, Альфонс Кун, на котрого гнівається маршалок за те, що він не потрапив запобігти перерванню будови залізниці з Горішнього Шлеська до Ґдині.

Француське підприємство Шнайдер-Крезо дістало від польського уряду важну концесію, але не може почати роботи, бо француський уряд не хоче дати позички в сумі 200 міліонів франків.

КОНҐРЕС АНГЛІЙСЬКИХ УЧЕНИХ.

ЙОРК (Англія). — На зборах Британійського Товариства для Попирання Науки прочитано цілий ряд цікавих рефератів.

Т. Лонгфілд, капітан провіянту, примірок, доказував на основі помірів, що місто Лондон осідає. Відноситься це передовсім до тої части англійської столиці, де стоїть відома катедра св. Павла та Банк Англії. Від року 1885 катедра осіла на півтретя цаля. Осіла вона більше на одній стороні ніж на другій, через що ціла будова похолилась. Осідання землі грозить заваленням відомому „Лондонському Мостови".

Неменше цікавий відгук виголосив відомий професор психольоґії, Вілієм Мекдугел. Він доказував, що звірята ріжняться між собою вродженими талантами. Чим більше талантів дістає звірина при уродженні, тим краще вона бореться за життя.

АНГЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПОКІНЧЕННЯ ВОЄННИХ ДОВГІВ.

НЮКЕСЛ ОН ТАЙН.—Конґрес англійських робітничих юній постановив нині одноголосно домагатися скасування всіх воєнних довгів. Конґрес каже, що тільки тоді можна думати про приверненння нормальних промислових і торговельних умовин у світі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЧЕСТИ.

Один з молодих американських письменників, Елмер Райс, поїхав до Росії, щоби приглянутися театральній штуці на комуністичнім ґрунті. Між штуками, які припали йому найбільше до вподоби під артистичним і змістовим оглядом, поставив він ту, яку написав Москаль, яку грали в Москві і яка відноситься до подій, котрі діялися на Україні біля 1920 року, себто тоді, коли ще український нарід ставив збройний опір комуністичному напорови Москви. Райс каже, що вистава цеї штуки була 10 років заказана, бо в ній, хоч вона кінчиться побідою большевицької армії, представлено в гарнім світлі благородні постаті героїв української революції, котрі боролися з большевиками, змагаючи вибороти незалежну українську державу.

Виходить, що навіть у самій Москві, звідки то виходять пляни економічного й політичного поневолення України і де є центр тої пропаґанди, яка намагається оплюгавити ввесь революційно-націоналістичний український рух, годі навіть і московській цензурі перепускати завжди тільки самі брехні. Виходить, що навіть між самими російськими письменниками, навіть під комуністичним обухом, знаходяться ще характери, котрі не можуть стерпіти того, щоби в такий безсоромний спосіб, як це робили большевики, оплюгавлювано боротьбу українського народа за незалежність та геройську смерть тих, що наложили головами в обороні української національної ідеї.

Згадуючи за те, пригляньмося тепер отим підніжкам червоної Москви, що підшиваються під українське імя. Пригляньмося їм хоч би тут на американській землі. І спитаймо себе: чи можливо подумати собі, щоби вони могли висказатися про українських борців, котрі боролись і загинули за українську ідею й котрі вели нарід до ідейної боротьби, в такий спосіб, як це зробив справжній Москаль? Кождий скаже, що ні. Так чомуж тоді допускаємо отих виродків до того, щоби на вічах чи деінде могли вони далі провокувати наші національні почування й оплюгавлювати наші національні свята й ті особи, що тісно звязані з боротьбою нашого народа з усіми нашими ворогами, а тимсамим і з червоною Москвою? В самій Москві большевицька цензура змушена змінити своє становище, а тут на американській землі московські наймити української породи далі бушують і далі гірш найгіршого ворога оплюгавлюють нашу національну боротьбу. Чиж супроти того не час би вже скінчити з отою нашою терпимістю, хоч би тільки задля національної чести?!

ПЕРШИЙ АНДРУСІВ.

(Надіслана стаття).

Ой біда, біда чайці небозі,
Що вивела діти при битій [дорозі.
(Народня пісня).

Тою чайкою, що про неї згадує народна пісня, була Україна, котра й справді є так положена, що через неї ідуть дороги ріжних держав, змагаючих до свого побільшення чи заокруглення.

Тай сама Україна зі своїм плодовитим чорноземом та ріжними природними богацтвами була і є все пожаданим предметом для чужої державної експанзії, а то тимбільше, що вона сягає аж до Чорного моря з його незамерзаючими пристанями. А завважити тут треба, що хоч на язиці вшехпольських патріотів гуляє фраза про „Польска од моржа (Балтійського) до моржа (Чорного)", то в дійсности до Чорного моря Польща ніколи не досягала і воно й доси не бачило ніколи кораблів з польською бандерою (флягою).

Про незамерзаюче Чорне море ходило Москві доперва від часів Петра Великого, бо попередні її царі так далеко своїми походами не сягали: їм вистарчав плодовитий український степ зі своїми незвичайно богатими в рибу ріками, а це більше з робучою, добре ґаздуючою людністю, знаменитим предметом для обкладання всілякого роду данинами.

Три держави змагалися захопити на все Україну для себе: Польща, Москва та Туреччина — та остання звичайно посередно через підчинений її Крим. А Україні годі було станути рівночасно з усіми своїми ворогами до бою і тому великі її полководці, як Богдан Хмельницький та Петро Дорошенко, старалися при помочи союзів з одним ворогом — побивати другого, щоби скріпившись на силах, полагодити свої рахунки і з першим та зректися накиненого обставинами невигідного вже союза.

Богдан Хмельницький боровся щасливо при помочи кримських Татарів з Польщею — та це був непевний союзник і під Берестечком 1651 року зрадив його.

Остаточно — припертий зі всіх боків, мусів Богдан піти за думкою козацтва, котре заявило, що „волимо під царя восточного, православного" і заключив з Москвою в Переяславі союз, котрий однак вона витолкувала на свій спосіб, яко підданство, та обсадила відразу Київ своєю залогою.

Перехитрили старого Хмеля Москалі — і він почав намагати зі Шведами та з семигородським Ракочим. Комбінація та не вийшла щасливо і він помер з розпукою в серцю, а по його смерти настала в українській історії пора, знана під назвою **„Руїни"**.

Була це боротьба всіляких амбітників, кандидатів на гетьманство, котрі лучилися то з цим то з тим ворогом, — щоби лише дохопитись булави. Виїмком був лише славний **Петро Дорошенко,** котрий вів чисто соборницьку і визвольну політику. Але в тім самім часі на лівобережній Україні став при московській допомозі гетьманом **Бруховецький**, людина, що для власної користи не перебирала в засобах.

Дорошенко бачучи, що ані союз з Польщею ані союз з Москвою не доведе до добра — піддався під опіку Туреччині.

Однакож з тою хвилею — Польща і Москва, що в тім часі стояли на стопі воєнній з собою — стали природними союзниками. Не можучи кожда з них захопити цілої України — вони порозумілися з собою і... поділилась нею. В цей спосіб прийшло в р. **1667** в білоруськім місточку **Андрусові** до перемиря між обома тими державами, а то на 17 літ, а рівночасно і до поділу українською землею: Москва дістала цілу лівобережну Україну а до того — **на два роки** і Київ, за котрий Польщі осібно заплатила. Правобережна Україна припала Польщі.

Обі сторони переконалися в найближчих роках, що таке упорядкування взаїмних відносин є з уваги на турецьку небезпеку для обох сторін незвичайно корисне. І тому то в р. **1686** перемінили вони те тимчасові перемиря на **вічний мир.**

Москва зобовязалася до війни з Туреччиною тай дала Польщі півтора міліона рублів. Але і Київ — хоч лежав на правім березі Дніпра — мав тепер вже на віки позістати в московських руках і за це дістала Польща додатково ще **146** тисяч рублів. Це віддання на завсіди Київа в московські руки уважають польські історики за великий погром польської політики, за промах, котрий вже ніколи не дався направити.

Та найбільшим погромом став **Андрусів** для Українців самих: він став заповідю сталої неволі українського народу, розділення його межи дві сусідні держави, а остаточно теперішнього поділу української землі аж поміж чотири держави.

Завзята боротьба Дорошенка і його пізнішого наслідника, Мазепи, за свободу і злуку не принесла пожаданих плодів.

Біда чайці небозі, що вивела діти при дорозі, котрою перевалювалися ворожі полчища і з півночі на полудне і з заходу на схід, та навпаки.

Юрій Горовенко.

(Далі буде).

НОВІТНЄ РУСОФІЛЬСТВО.

В останніх кількох числах містить „Діло" кореспонденції з Англії свойого постійного кореспондента, п. Василя Панейка. Вміщуючи 4-тий з черги лист, Редакція „Діла" зазначує, що вона становища автора не поділяє, а друкує статтю виключно на відповідальність автора. А думки автора настільки важні тай становище автора за кордоном настільки відповідальне, що не завадить з його думками познайомитися.

Д-р Панейко твердить, що теперішня українська політика опирається на комбінаціях хрестоносного походу Европи проти большевизму, чи як д-р Панейко пише — „сил існуючого в західній Европі ладу проти грядучої соціяльно-господарської перебудови світа". Таке скупчення усіх українських національно-політичних замислів на одній-єдиній площині д-ра Панейка перестрашує, при чому переводить анальоґію з нашою орієнтацією виключно на осередні держави підчас світової війни.

Дальше атакує д-р Панейко одно українське бюро (мабуть лондонське — прим. Ред.), яке „силкується сконцентрувати ввесь змисл нашої політики одночасно на площині сліпого русофобства, сліпого й анахронічного і на програмі української „авангарди" пануючої суспільної системи, капіталістичної, проти загрожуючої їй небезпеки.

„Сліпе, неперебірчиве, непродумане русофобство, провокаційно демонстроване, **може загородити нам шлях до порозуміння з єдиним природним і єдиним можливим союзником і спільником нашим"**.

Вкінці д-р Панейко пише, що вічні протирадянські демонстрації з нашої сторони — відштовхують від нас ті західно-европейські круги, які своє співчуття нераз нам уже виявляли. Бо — чи то Гендерсон, Ллойд Джордж чи Сесіль — усі вони від свого порога відкидали реакційні замисли, бо вони не хочуть,

„щоби звести на нівець усю ту безмірну масу страждання, яку вже виложила радянська людність у змаганнях до ліпшого життя".

Бо — пише д-р Панейко: „усі вони не тільки числяться з доконаними в радянщині фактами, але й з можливістю покористуватися тамошніми, важко оплаченими досвідами".

Наведених цитатів вистарчить, щоби вловити змисл становища д-ра Панейка та відповісти: Пане докторе! З Вами нам не по дорозі, а то з таких причин:

1) Нема концентрації **усіх** українських політичних замислів на одній площині, бо цілий український комуністичний, москвофільський і радянофільський світ (цей останній з Вами включно) скупчується на зовсім протилежній площині а саме — вважає Москву природним і єдиним українським союзником.

2) Концентрація другого українського табору відбувається не в площині хрестоносного походу чужих сил проти большевизму, але в площині боротьби українських сил з **кожним поневоленням,** в тому й з московським — без огляду на те, чи воно царське чи комуністичне.

3) Не можемо проте погодитися, що Москва може бути колинебудь і в яких то не було би ситуаціях „єдиним природним і можливим союзником і спільником" української нації, яка змагає до повної незалежности. Хіба, що українська нація вслід за д-ром Панейком перемінить самостійницьку політику на федеративну. Але на це зовсім не заноситься.

4) На місці Ллойд Джорджів і Гендерсонів ми таксамо холоднокровно приглядалися експериментам, з яких можна було би дечого навчитися напр. в Індіях. Але не можемо спокійно годитися на те, щоби до безмірної маси дотеперішних страждань **українська** людність докладала ще дальші страждання.

Д-р Панейко, не зважаючи на те, що звязаний з краєм — от хочаб титулом постійного співробітництва в „Ділі" став еміґрантом-космополітом в дослівним того слова значінні. Щоби за його думками пішла звязана з рідним ґрунтом українська політична думка — нема страху. Але страх бере від „пропаґанди", яку ведуть за кордоном люди типу д-ра Панейка.

Д. Паліїв.

(„Новий Час").

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(19)

Коли Ярнович рано протер очи, першим його питанням було, чи бей вже присилав по нього. Йому сказали, що бей взагалі не кличе нікого, бо його цілком нема в улусі. Виїха мабуть на полювання і, як казав Маберек, приїде не скорше, як за тиждень.

— Не видержу! Збожеволію! — старий сказав. Сів опустивши руки, голову звісивши на груди і так стоячи цілими годинами, туманів.

Дні минали, бей не вертався. В улусі говорено, що бей виїхав на решту літа і вернеться аж в зимі. Ярнович ні його не бачив, ні доньки. Став підозрівати, що Ксеня вмерла, або й сама відобрала собі життя, та йому лиш бояться сказати се, щоби до решти не вдурів. На те Маберек сказав:

— Твої приятелі може й дурили би тебе. Як би твоя донька справді вмерла, то хіба я не мав би найменшої причини брехати, що вона жиє. Як би вмерла, то я, ще скорше, щоби вас спекатися, ніж мій брат, зараз сказав би вам се. Сказав би на те, щоби ви дурно у нас не чепіли, а верталися домів. Ще раз кажу вам, ваша донька жива і здорова.

Так минуло десять днів. Одинацятої днини в улусі зчинився рух. Ярнович побачив, що між шатрами знов крутиться більше молодих, які тому десять днів щезли були, бо разом з беєм відіхали на полювання. Ярнович гадав, що то бей вже вернувся з полювання. Незабаром довідався, що то начальники ріжних улусів бейлика зїхалися на раду. Кождий приїхав зі своєю ґвардією і тому то вулиці так густо зароїлися молодими Татарами.

Приїхав також Булай. Він був цікавий, як стоїть справа з дівчиною: чи Аділь віддасть її батькови, чи ні? Як ні, то що Ярнович і його приятелі загадають зробити. Силкувався зійтися з Вірменином або з Запpriводою, та Маберек подбав, щоби Булай не міг знайти їх.

Маберек вислав по бея гінців і третої днини рано він вже був назад в улусі. Його шатро назад стануло на давнім місці. Та лише те одно шатро, бо гарем з жінками і дівчатами Аділя ще не вернувся. Аділь приїхав лиш сам на три дни, щоби, як рада старшин скінчиться, відіхати назад на полювання.

Старшини зійшлися до шатра Аділя. Там цілу днину радили над справами бейлика. На другий день розпочався суд. Першою справою на суді була справа Кордиша. Привели його до шатра і вичислили всі його гріхи проти орди. Найбільшим гріхом була давна викрадіж майже всіх коней бейлика і відбиття добичі очаківської орди, в якій була також велика часть того бейлика, що саме тепер судив Кордиша. Кордиш не боронився, бо знав, що йому се не поможе. Його вина була очевидна. Кордиша присудили вбити на паль. Та не відразу, такого, як перед ними стояв. Заки засудженого застромлять на паль, рішили вперед катувати його чотири дни. Першої днини дати йому поодинокими порціями двіста батогів. Другої днини врубати одну руку, третої другу. Четвертої днини вирізати язик, пятої вбити на паль.

Саме тоді, коли Кордиша судили, Ярнович звернувся до услугуючого йому Татарина і сказав:

— Іди на пасовиско і зараз приведи мого коня!

Татарин вхопив аркана, щоби ним спіймати коня і вийшов. Ярнович оглянув пістолі, чи наряджені і всунув їх до футерала, причепленого до кульбаки. Коли Татарин привів коня і сідлав його, надійшов Запривода.

— Ви куди? — спитав Ярновича.

— Бей вже другий день, як вернувся, та не кличе мене! — Ярнович відповів сердито. — Я сам піду до нього... Тепер справа рішиться.

Запривода став просити:

— Не йдіть, бо він ще гірше затнеться. Робім так, як нам каже Маберек. Він знає свого брата.

— Я повнолітний! — Ярнович аж крикнув. — Я знаю, що роблю.

Сів на коня і пустився у сторону беєвого шатра. Кільканацять кроків перед шатром була яблінка. Ярнович скочив з коня, уздечку закинув на галузь і пустився до Аділевого шатра, пропихаючися крізь зібрану перед шатром товпу. Саме в хвили, коли проглотився до входу, з шатра вийшов Татарин і ведений ним на аркані Кордиш. Товпа перед ним розступилася і вони взяли направо, відки надійшов Ярнович. За хвилиночку з шатра вийшов сам бей. Ярнович приступив до нього. Він вже в ночи склав собі, як вмів по татарськи, промову до бея і тепер зачав її виголошувати. Ледви зачав словом „бею!", бей, глянувши направо, куди Татарин повів Кордиша, крикнув:

— Держіть його! Держіть коня! Арканом за ним, бо втече!

Кордиш, коли переходив попри Ярновичевого коня, обернувся до Татарина, що його вів на аркані і пястуком вдарив з усеї сили по голові. Коли запоморочений Татарин упав на землю і з руки випустив аркана, Кордиш одним скоком був на кони Ярновича і пустився назад до беєвого шатра. Чвалаючи попри бея, Кордиш витягнув до нього руку з пістолею, яку вихопив був з футерала при сідлі. Гукнув стріл і Аділь, поцілений у саме серце, впав на землю, Кордиш далі мчався на вітрогоні Ярновича. Погоня не зараз пустилася, бо коні улуса були далеко на пасовиску. В улусі було тільки пару коней, та вони були здорожені. Хто вхопив такого коня, той сідав на нього, хоч би охляп і гнав за убийником бея. Інші побігли на пасовиско і на свіжих конях пустилися здоганяти Кордиша.

— Даремний труд! — Ярнович повторяв у своїй душі. — Мого коня не перейме жаден татарський кінь.

Надійшов Запривода, взяв Ярновича за руку і потягнувши його на бік, шепнув:

— Тепер вступімся їм з очей. Вони всі тепер розярені. Як будемо їм пхатися на очі, або як ви в такій хвили забалакаєте за свою доньку, то ми потерпимо за те, що зробив Кордиш.

— Кордиш, то не ми, — старий сказав. — Я раз вже хочу знати, що є з моєю дитиною!

— Бога ради, нині лишіть се! Що з того, що Кордиш зробив се не на спілку з нами?! Вони скажуть, що ми і він, з одного дерева яблока. Що є з вашою дитиною, те й є. Тепер вона перейде в руки Маберека. Чейже знаєте, що він прихильний нам. Ви вже не повинні сердитися, коли тепер скажу вам:

— Терпцю і ще раз терпцю! Ярнович пішов за Заприводою.

Вечером вернулися ті, що пігнали були за Кордишем. Степом ішла виразна тропа, та він випередив їх так, що вони й не бачили його. Коли смерклося, дальша погоня була безцільна, бо в темноті тропу мусіли би эгубити. Вернулися, щоби, як брат убитого зажадає, на другий день, взявши запас, погоню розпочати наново.

Коли показалося, що Аділь справді вже небіщик, найстарший віком між старшинами зараз проголосив раду старшин для вибору нового бея. Охоту і надію стати беєм, мав Булай. Та велика більшість старшин заявилася за Маберека, за яким промовляло також право дідицтва. Скоро вибір став правосильний, Маберек рішився зараз зломити небезпечного сусіда. Він встав і вичислив усі прогріхи Булая. Тут, на зборі старшин доказав йому конспірації з ворогами бейлика, на шкоду орди. Зажадав, щоби рада рішила улус Булая перенести на місце, з якого його інтриґанство не буде шкодити. Хоч Булай боронився, викручуючи, рада рішила, що Булай обовязаний до трох днів, рахуючи від завтра рано, перенестися поза ріку Єланчик, і осісти три милі нижче улуса бея. Беєви рада дала повновласть і вразі потреби ті переносини виконати силою.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКА ВИСТАВА В ШИКАҐО.

З проєктів ріжних дописувачів, поміщених уже в часописі, можна заключити, що Українська Вистава в Шикаґо не байдужна нашим людям. Люди подають свої пляни й поради та радіб цьому ділу помогти фінансово.

Та всі ті пляти, хоч продиктовані найліпшими патріотичними чувствами, не є ясні і дуже загальникові. Від розкинених людей, хоч і доброї волі, але в такому ділі небувалих, зрештою не можна більше вимагати. Дивно лише, що виставовий комітет у Шикаґо, котрий взявся за це діло і неначе змонополізував його, ані не подає своїх плянів, ані не оголошує, чи що вже зроблено в тій справі.

В тім великім ділі треба мати ясний і добре обдуманий плян щодо уладження самої вистави і щодо фінансування. Доперва з таким конкретним пляном треба вийти перед загал. Патріотичні заклики і великі гарні фрази не поможуть і діла тим не зробиш. Колиж за його переведення не возьмуться люди діла й практики, то тяжко чекати доброго успіху. Тут треба діла, а не слів. На жаль, ми бачили досі лише заклики, а активности досі нема. Час дуже короткий і робота повинна вже робитися.

Читаю в „Свободі" проєкти добрий людей. Одні кажуть, щоби складати гроші, другі, щоби присилати експонати і т. д. Все те дуже гарно, але все те є загальна балачка. Як зібрати гроші, і то значні, на це ніхто не дає практичного пляну. Щодо експонатів виставових, то американські Українці можуть дістати невелику часть, а й то не таке, що входило би в „арт".

На мою думку, за такими виставовими річами треба вислати компетентну людину в тій справі до краю. Там можна би заанґажувати тамошніх знавців штуки в ріжних ділянках українського артизму до співпраці.

Ми маємо дуже багатий культ, котрий треба витягнути на світ.

От лишень розгляньмо загальний вигляд Української Вистави та поділім ґрафічно на відділи і підвідділи ріжних умінь.

До цього треба вжити людей, що обзнакомлені з українським культом і артизмом, а також треба поради знавців з поодиноких галузей українського мистецтва. От возьмім мистецтво і розділім його на три відділи: народне, штучне і церковне. В народнім мистецтві є свої підвідділи: вишивки, килимарство, гончарство і різьбарство. В цих галузях є у нас знавці, котрих треба просити поради й помочі. Тільки тоді це може заімпонувати оглядачам вистави. Ми багаті на штуку; навіть самі не знаємо, які великі здобутки культурні має наш нарід.

Ми можемо виставити чудовий відділ нового і старого церковного малярства, сотки образів, як Труша, Новаківського, Івасюка й інших, але хто знає, де їх дістати? Також відділ скульптурного різьбярства, як Архипенка, Паращука та інших може також заімпонувати. Але де за тим треба вдатися, це теж треба знати. Наша, церковна штука має рівнож великі християнсько-українські здобутки і конечно є мати такий відділ на виставі, але це треба спровадити з краю через знавця.

Не говорячи про наше українське мистецтво, яке є одно із найбогатших на світі, як своїми кольорами так і зразками, я певна, що наше мистецтво може побити рекорд, в чому я вже мала нагоду переконатись на наших менших виставах, уряджуваних моїми вишивками, за котрі наші українські комітети діставали перші признання.

Вище було сказано відносно ділянок українського мистецтва, а тепер перейдім до наших літературних організацій, як „Просвіта" з її ґрафічно розположеними читальнями, Преса (Діло, Новий Час, Український Голос, Червона Калина й інші). Дальше організації руханкові (Луг, Січ, Пласт і інші) також мали би велике значіння на нашій виставі своїми ґрафіконами.

Я тільки за те все побіжно згадала і з цього видно, яке є велике завдання виставового комітету, та що пустими фразами діла не зробиш. З цього видно, що коли хочеться поставити український культ на його висоті на світовій виставі, то мусимо вдатися до добрих знавців цього діла, щоби замісць принести славу нашій штуці перед світом, не виставити себе на сміх. На мою думку, комітет, котрий займається ділом, не має відповідних людей і тому, як було вже вище згадано, треба конечно вислати компетентного чоловіка до краю, котрий міг би порозумітися з фахівцями штуки, а також з фахівцями преси, кооператив і т. д. Звідти можна би спровадити багато товарів штуки з наших українських музеїв (розуміється, за якоюсь запорукою), добути культурні здобутки з ріжних закамарків і дати їх на світ божий.

Не менше важне питання фінансове. Вже само вишукування і спровадження експонатів вимагає чимало гроша. Це кождому зрозуміло. В тій справі я позволю собі подати мою гадку. По мойому, треба створити в Ню Йорку другий комітет з тих людей, котрі з цим ділом є обзнакомлені і мають річи українського народнього мистецтва. Цей комітет мав би завдання уряджувати в містах, де жиє більше наших людей, вистави, які мали би за ціль підготовити місцеві орґанізації до світової вистави в Шикаґо та приступити на таких виставах до ріжних збірок, як вступами, добровільними жертвами, виграпкою і т. д. Місцеві орґанізації мали би розпоряджувати зібраними грішми. Я вірю, що коли би вдалось дати таких 20—25 вистав, можна надіятись поважної суми, до 10,000 долярів. Згаданий мною плян це одинока дорога, якою можна дійти до цілі. Якби хто з читачів мав ліпший плян, нехай скоро подає до преси, бо час дуже короткий і треба інтензивної праці, бо інакше все закінчиться на закликах, балачках і добрих порадах.

Марія Скубова,

Ню Йорк, Н. Й.

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі" Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-столітті!

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішніх її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

УВАГА! БАЛТІМОР, МД. УВАГА!

Подається до загального відома, що

УКРАЇНСЬКА ВЕЧІРНА ДІТОЧА ШКОЛА

:—:—: починається :—:—:

В ПОНЕДІЛОК, 12. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER, 1932).

в Льокали Укр. Амер. Горожанського Клюбу під числом 3003 O'Donnell Street.

Наука буде відбуватися що дня від 5. до 7. год. вечером. Наука для старших дітей в понеділок, середа і пятниця, для менших дітей у вівторок, четвер і субота.

Кождий Українець, без ріжниці поглядів і переконань може посилати свої діти до школи коли виконає обовязки які є приписані статутом даної школи. Проситься родичів щоби звернули пильну увагу на своїх дітей щоб точно на час приходили і чесно заховувалися підчас науки, асе принесе нам взаїмну користь і улекшить працю учителеви. 209

Комітет У. А. Г. Клюбу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Український День.

Підготовка Українського Дня в Филаделфії в повнім русі. Хто тільки почуває себе Українцем, готується взяти участь в Українськім Дні.

В околичних місцевостях, як Честер, Бріджпорт, Трентон і інших, потворилися спеціяльні комітети для зорганізовання учасників в Українськім Дні. Такі комітети організують тих Українців, що є власниками авт для перевозу всіх гостей з одної місцевости. Бо при добрій волі власників авт можна дешевим коштом дістатися на фарму і таким способом усім взяти участь в маніфестації зорганізованих Українців дня 18-го вересня.

Радимо всім гостям їхати через **Plymouth Meeting**, звідтам до **Narcissa Road**, Route No. 4, аж до фарми, де буде стояти вартовий з хоругвою.

Заки пічнеться програма Українського Дня, порядок буде такий:

1. Збірка всіх товариств з прапорами, з Филаделфії й околиці пів до другої на фарми.

2. Уставлення хорів з Трентону, Филаделфії і Честер, і танцюристів, чверть до другої.

3. Початок програми Українського Дня в другій годині.

Успіх переведення програми залежить вповні від учасників. Отже не тратьте нагоди.

Всі на Завиг Українських Національних Товариств!

Орґанізація Державного Відродження України.

ВПИСИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ ШКОЛИ В НЮ ЙОРКУ.

Найближчого вівтірка, 6 вересня б. р., зачнуться вписи українських дітей до одинокої Української Народньої Школи в Ню Йорку. Вписи переводитиме учитель Осип Стеткевич від 6 до 8 години кождого вечера в крамниці „Сурма", 103 AVE., A, N. Y. C. Заряд У. Н. Школи просить українських родичів, щоби з цею справою не припізнювалися, бо чим більше дітей буде в тій школі, тим кращу діяльність вона зможе розвинути. 207,9

УВАГА! МЕНВИЛ, Р. АЙ.! УВАГА!

СЕСТРИЦТВО СВ. АННИ

—: уряджує :—

ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, 11. ВЕРЕСНЯ 1932

Запрошуємо всіх Українців як з Вунсакет, так і з других околиць. Хто прийде на сей пікнік то певно не пожалує бо буде богато несподіванок. Музика добірна під проводом п. Казана. Просимо громадян численно прибути на сей, наш послідний пікнік цего року.

В разі непогоди пікнік відбудеться в неділю, 18. вересня.

Комітет.

Вердія запросили до одного з провінціяльних міст, щоби дириґував своєю „Травіятою". Верді прислухувався пробі орхестри, вкінці питає:

— Дуже гарно, лише прошу мені сказати, чия то музика?!

Михайло Зощенко.

НОВЕ В МИСТЕЦТВІ.

Є така песа „Хто винен". Не знаете? Ну, так ось, дуже цікава песа. Раджу піти на неї.

В одній дії там шайка грабіжників купця ограблює. Дуже природно виходить. Купець кричить, ногами відбивається. Страшна песа. Рішучо підіть подивитися!

Ця песа йшла, між іншим, в Астрахані. Аматори-водопровідники давали її в клюбі імени Дамяна Бедного.

А один артист, Чесалкин (може знаете? Він в астраханській техніці вчиться. Гарний такий хлопець), — так Чесалкин той грав ролю купця.

Так ось, грає він ролю купця — кричить, себто ногами відбивається, та чує, начебто хтось з аматорів дійсно в бічну кишенню його лізе.

Защіпив Чесалкин свій сурдутик.

— Гра — думає — грою, а чогож по кишенях нишпорити?

І сам, розуміється, на бік від артистів, що грають грабіжників. А ті наступають. Виняли портфель із грішми (18 червінців) і до годинника забираються.

Ну, самособою, Чесалкин закричав тут не своїм голосом. Поліція, мовляв, направду грабують!

Із того лише повний ефект. Публика дуже одушевлена в долоні плеще. А купцеві не до публики.

— Останні, — кричать — заощаджені направду забрали. Чесно прошу віддати!

Ну, котрі спеціялісти — бачать — недобре. Не з песи слова. Суфлер тут із будки вилізає.

— Дивися, — каже — справді портфель витягли купцеві.

Опустили завісу. Дали купцеві напитися води. Розпитують.

— Та ось — каже — котрийсь із аматорів підчас акції портфель витягнув.

Якстій перевели ревізію серед аматорів. Всеодно грошей не знайшли. А порожній портфель хтось підкинув за куліси.

Докінчив Чесалкин песу зовсім схвильований та з порожнім портфелем пішов додому.

Ця справжня пригода з мистецького світа приключилася 4 січня 1925 року.

А зрештою, на культурно-просвітнім фронті все в порядку. Діла йдуть, контора пише.

Віддайте, чорти, гроші! Не приносітьприносіть стилу!

Коли є такса на все.

Чорногорський князь Микола (пізніший король) їхав раз селом Ізвором. Там стрінув старенького Джуріцу Богданова, колишнього „габадахія" (команданта прибічної сторожі).

Князь відізвався до нього з коня:

— Добридень, Джуро!

— Не відповім тобі, господарю!

— Чомуж ні, бадю?

— Бо не втаксовано. І старенький Джуріца розповів князеві, як йому окружний суд не хотів приняти якоїсь просьби без такси. Князь Микола виняв два наполеони та дав Джурові, щоби заплатив таксу.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

AS A PLAYWRIGHT SEES RUSSIA.

By Elmer Rice.

Despite the preoccupation of the Russian playwright with Communist dogma, the variety of his themes is considerable. Of the three plays I saw in the Moscow Art Theatre, one dealt with the civil war in the Ukraine in 1920, one with the problem of the scientist who declines to accept the bolshevist philosophy and one with the resistance of the wealthy peasants to the collectivization of the villages. The first of these, a play by Mikhail Bulgakof, called "Days of the Turbins," was banned for several years because of its sympathetic portrayal of a group of anti-Soviet Ukrainians. (The fact that the ban has been removed may be an indication of a more liberal censorship policy). It is a play apparently of considerable literary merit and presents, somewhat in the Chekhov tradition, a rounded and colorful study of a band of Ukrainian patriots engaged in a hopeless struggle for national independence. In the end, of course, the Red Army triumphs — as is did in actuality — and one hears the strains of the "International." But the play is an interesting character study and contains, besides, some excellent scenes of melodrama.

(New York Times, Sunday, September 4, 1932).

—o—

UKRAINIAN ACTIVE.

Among the various folk art which the International Institute has done much to foster is that of Ukraine. In New Haven there are about 300 Ukrainian families. This group has done much toward preservnig its brilliant folk music. The Ukranian Chorus, which sung last Winter at the first concert of the Civic Orchestra has won State-wide renown for singing. Dressed in the colorful Ukrainian costumes they sing the old and beautiful songs in true old-world fashion. The Ukrainian church of New Haven has also a fine choir.

At the present time, the folk dances of their native country are being learned by the children of Ukrainians living here. Early in the Spring Vasil Avramenko, the famous Ukrainian dancer and his pupils appeared at the Shubert Theater. He and his dancers toured the country and in Washington especially were given a great ovation.

At the present time Mr. Avramenko and his assistant, Mr. Pihuliak, are conducting classes in folk dancing in New Haven and Hartford. Here in New Haven, in the basement of the Ukrainian's church in Park Street two classes, one made up of about 40 very small children and another, and another, an older group of about 20 pupils, dance once a week.

Those who saw the recital at the Shubert possibly did not realize that the Ukrainian dances are far from easy. The classes conducted by Mr. Avramenko and Mr. Pihuliak, must master at least 60 steps in addition to a number of far from-easy exercises for the hands and arms. Practicing without music to a routine that wour make an excellent reducing program for over-weights, the classes are preparing for a recital which will be given here in the Fall.

In order to arouse an interest in the needle-craft of Ukraine the International Institute in April sponsored an exhibit of Ukrainian embroideries, linens and costumes in the Public Library. The colection, which wes valued at approximately $1,600 was viewed by many during its stay here and its brilliancy attracted considerable attention here.

(New Haven Register, Sunday, July 17, 1932).

The Sport Whirl

By John Solovey.

The approach of the gridiron season always is dreaded by parents — those of foreign nationality are especially awed— whose youngsters can't understand why they shouldn't play the game which through its alleged viciousness, brutality and hazard has been tabbed "membranol mutilation."

This year in particular the ranks of those who cannot get their guardians' consent will be legion. Those possessed with aspirations of becoming tomorrow's "Thorpes, Granges or Booths" will have carry along without the happy knowledge that their playing is quite O. K. with the mater and pater.

Unquestionably, this is where the older persons obviously make their most lamentable error. Football isn't half as dangerous as some picture it to be. Injuries, for the most part, have stricken only over-enthused college players who are giving their utmost for dear old alma mater or for an appreciable monetary remuneration.

Last year over two score were killed while indulging in the pigskin pastime. Of this number only three or four deaths can be attributed directly to the viciousnes of the game. Others resulted through lack of proper equipment, failure to take care of slight wounds and the absence of coaches or trainers. Two were killed playing "two hand touch" on the streets, yet these cases were tabbed against the game when so-called reformers tried to spell its doom.

As previously mentioned, foreign born parents especially are fearful when their high school freshman timidly asks, "Can I try for the schoolball team?" Unless their physical appearence is so unusual that the game will be harmful, boys reaching their sixteenth year should be permitted to play.

The modern game has been altered considerably so that the danger of injury has been eliminated to a minimum. Changes protecting the players have been instituted and upon these I will write more in detail in later column.

If your son wants to play football acquaint yourself with the coach and the other players. Incidentally, do not permit him to play in independent ball because there is where the greatest danger lurks. Improper equipment and absence of coach or overseer oftentime proves fatal.

Football not only develops a boy physically but builds him up mentally and morally. The youngster learns the value of cooperation and the neccesity of perfect co-ordination from the game. It develops leaders; and our nation in America is sadly lacking this group of men.

The game offers opportunities to persons who understand it thoroughly and can impart the knowledge to others. Professional footballers realize enourmous salaries and high school players with exceptional ability are rewarded with scholarship to colleges.

In the past Ukrainians have had little representation in college and professional football ranks. An Ukrainian lad, whose names eludes my mind at this time, showed promise at Rutgers last year and may earn a varsity post at the New Brunswick institution. Another, who changed his name an unrecognizable degree, is a stalwart linesman who will likely earn a line position with the University of Missouri eleven.

Publicity matter sent out to the Chicago Bears, a team with wide range of nationalities, informs that a John "Chuck" Roman, a product of Pittsburgh gridirons, is an adroit end as ever helped flanked the team's forward wall, Whether this is just publicity propaganda or the truth only the press agent can say.

A dearth of material claiming Ukrainian origin is present in high school circles in Jersey City, Newark, Irvington, Summit and New York. Undoubtedly this is true in other cities. If so, the writer would appreciate a note or two concerning these gridsters.

Scattered throughout Connecticut there are, I am informed, several Ukrainian football clubs ranking in class from light midgest to semi-professional. The progress of these teams would interest our sport lowing people and the "Svoboda" welcomes "write-ups" about these organizations.

Before bringing the column to a close I want to draw to your attention the strange case of John Szymansky, whose recovery from a football injury is eclipsed only by the moon's recent obscuration of the sun as a phenomenon.

Szymanski was so seriously injured last year in the Fordham-Bucknell game that medical men had given up his case as hopeless. He was paralyzed and it was only a matter of time before he died. But a strange metamorphosis developed which gave full recovery to the 21-year old Fordham football player and ultimately may result in his becoming a priest.

Someone started a novena, daily prayer for nine days, to Catherine Tekawitha, an Indian maiden who lived in New York state about two centuries and a half ago who was reputed to bring marvelous cures to those who prayed to her.

At the conclusion of the novena Szymanski was cured; his sense of taste and smell returned and now he is as fit as he was before the casualty. Certainly a strange phenomenon.

ТЕЧЕ РІЧКА КРІВАВАЯ.

(Українським хруням в альбом).

Тече річка кривавая аж ген до Варшави;
Там Пілсудський нарід лупить, добиваєсь слави.

Бідний нарід терпить горе, бо поля не має;
Лишилося по корові й ті жиди забрали.

Жиди взяли всі корови, Ляхи — наші діти,
Ой якже нам, милі браття, на цім світі жити?!

Ой зійдімся, браття рідні, до одної хати
І там будем промишляти, як злидні прогнати.

Як вдаримо горем в землю, горе вже не встане,
Ой тоді нам, брати мої, свобода настане.

Ой на селі свиня здохла. Щоб з нею зробити?
Треба ковбас наладнати й хрунів запросити.

Хруні наші, панські слуги, ой бийтеся в груди,
Бо вже більше на виборах ковбаси не буде!

В Америці з ковбасами й поганим „муншаєм"
Сваримося і бємося, де тільки буваєм.

Схаменіться, милі браття, час вам розум мати,
Бо ще будуть ваші діти з вас самих сміятись.

А. Л.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(45)

Тарзан переконався, що він не знайде тепер виходу з цієї долини. Треба вертатися тією дорогою, якою він прийшов сюди. Тому він рішив вернутися до селища дикунів, щоб узяти з собою Ла. Коли Тарзан прийшов до селища, то йому відразу, впало в око, що тут панувала тишина. Здавалося, що все селище вимерло. „Що таке? Що сталося?" — роєм забігали думки в голові Тарзана. Він поспішив перескочити через паркан.

Тут він підходив до кождого куріня-дзвона, викликаючи когонебудь, щоб обізвався та все було тихо. Він не міг навіть пізнати того куріня, де була Ла, бо лиана звідти вже була відчеплена й годі було догадатися, де вона була. Тарзан звернув увагу, що один такий курінь трохи похитується. Очевидно, там хтось був. Тарзан підбіг до нього й голосно почав гукати, але відповіди не було. Лише видно було, як курінь ще більше захитався.

„Гей, хто там! Озвися!" Відповіди не було. Саркастична усмішка промайнула на лиці Тарзана. Він дістав з піхви ніж і вложив його між зуби. Потім підскочив, щоб було сили, вгору й ухопився руками за край куріня. Обережно підвівся на руках і заглянув до середини. Тут він побачив людину, що перелякано ховалася в сіні. „Де всі інші?" — запитав Тарзан. „Їх забрали Болгані!" — відповів переляканий жіночий голос.

„Як це сталося? Де Ла? Хібаж її також забрали?" — запитав Тарзан. „Болгані знайшли в себе біля брами труп убитого їх післанця, щоб був післаний сюди. Тоді вони вві напали на наше селище й катували всіх жінок, мужчин та дітей. Тепер вони всіх їх забрали й пігнали десь геть, а з ними й Ла" — розповідала перелякана жінка. „Я сама не знаю, як сталося, що мене не захопили!" Тарзан. стояв дуже задуманий. Що тепер робити? Як відплатити за це Болганам та як ратувати Ла?